

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Locuina Redactorului:

si'

Cancelariu Redactiunii:

e in

Strat'a Morariloru Nr. 13.

Articolile nefrancoate nu se voru primi decâtu numai de la corespondenti regulari si „Federationii“ Articolii tramisi si nepublicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intragu . . . 12 fl. „ „

Pentru Romani'a:

pre an. intragu 40 Lei n. = 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ = 8 „ „
„ 3 „ 10 „ = 4 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru siese care publicatiune separatu. In Loculu deschisu 20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Duventulu Deputatului Alesandru Romanu

Prostitulu in siedinta Camerei Reprezentantiloru Ungariei tenula la 27 noevre 1868, cu ocasiunea desbaterii generale a supr'a proieptului de lege pentru egal'a indreptatire a Natinalitatiloru.

(Fine.)

Nu asiu potè partenè neci chiar' proieptulu de lege recumendatu camerei prin onorab. meu amicu, condeputatulu Aloisiu Vladu, pentru cã si acelu-a inca de la 1861 incoçe — mi-s'ar parè unu regresu, cu tote cã, o recunosc, onorabil'a camera s'ar fi pututu luà de punctu de manecare, chiaru numai si in urmare asiomei „verbum nobile debet esse stabile“, dupa ce prin acelu proieptu onorab. camera erà ore-si cum obligata, ma inca si guvernulu însu-si, pentru cã onorabilulu presiedinte alu comisiunii de atunci in cestiunea de natinalitate, ocupa asta-di loculu pre bancele ministeriale (Eötvös).

Eu numai proieptulu minoritãtii, lu consideru ca fi aptu spre a potè respunde scopului, pentru cã acelu-a, padindu integritatea terei, multumesce tote natiunile regnicolari, era pentru limba elementului magiaru reserveza celu mai stralucitu locu de onore chiaru asiè precum natiunii magiare inse-si, rolulu de conducatoriu spre propasirea in libertate; apoi acestu proieptu nu este cu scaderea nimenui. Celu ce voiesce mai multu pentru sine, sèu mai putienu pentru altii, unulu ca acelu-a, restalmacindu principiulu de egalitate, vrè unei pãrti sè dèe privilegie, era precealalta vre sè o despoie si de drepturile sale inalienabile.

In acestu proieptu este unu paragrafu, carele tu espusu la cele mai multe atacuri, si acestu-a este celu despre „arondare“ (rotundire), eu inse negu cã acolo s'ar cuprinde ceea ce servesece de pretextu, adeca „arondarea unui teritoriu natinalu.“ In acelu paragrafu se indegeteza numai ca cu ocasiunea organizãrii comitatelor si a regulãrii lor d'in punctu de vedere administrativu, sè se ièe in drepta considerare si natinalitatea. O rapede privire pre cart'a patriei nostre pote convinge pre ori si care, cã acèsta arondare, regulare a teritoriulu comitatelor, mai earendu ori mai tardu, dar trebuie sè se face, pentru cã sunt municipie chiaru si de acele, a le caroru unele pãrti constitutive, formeza insule intrege si oasisuri pre teritoriulu altoru jurisdicciunii. Inse, precum dîsei, desbinarea teritoriala a terei este numai unu pretextu in gur'a celoru ce s'au pusu pre terenuu negatiunii. Eu d'in parte-mi nu ceru teritoriu, neci arondarea lui, pentru cã *natiunea romana are teritoriu*, ea nu flutura in aeru, si acele 2000 de miluri patrate, pre cari locuesce d'ins'a in amendoue tierere sorori, credu cã meriteza numele de teritoriu, dorescu inse si potescu ca pentru natiunea romana si cele lalte natiuni regnicolare, pre acele teritorie pre cari ele locuescu in masa compacta, spre asecurarea natinalitatii lor si spre desvoltarea limbei lor, usulu oficiale alu limbei lor sè se reguleze prin lege.

In cele doua proiepte de lege pretotu-indene figurèza negatiunea stereotipa, fatia cu tote pretinsuniile drepte: unitatea statului! limba statului! — Domniloru, Natiunile regnicolari ar' potè sè întrebe cine este acelu tiranu? cine acelu statu? De nu suntem noi, totalitatea terei, atunci nu sciu cine este. Si astfel se statoresce unu principiu forte periculosu, chiaru asiè, precum se statorise in nefericit'a epoca, candu, prin teori'a de espirare a dreptului, asemene se decretase morte natiunii magiare. Natiuniloru regnicolari li pote plesni prin minte a raspunde chiaru asiè, precum respunsese natiunea magiara poterii, carea vru sè o sterga d'in numerulu celoru vii. — Servesece mai de parte de pretextu si inlesnirea administratiunii publice si a legiurii. Concedu, cã pentru natiunea, a carei-a limba prin aceste proiepte se decretèza de limba a statului preste totu si pana la marginile estreme, va fi intru adeveru mare inlesnire si usiorare, dar negu cã ar fi spre inlesnirea maioritãtii cetãtineniloru terei.

Ve aduceti aminte, Domniloru, de acele tempuri triste candu, cele mai scumpe tesauru a le nostre, viet' a si averea nostra devenindu obiecte a le justitiei, in comitate si districte arendatorii israeliti erau intrebuințati ca interpreti. Proiectele de lege d'in

cestiune inca ni dau una asemene perspectiva, cã-cile admittu, ce e dreptu, traducerea in limba natinala a causelor de justitia, inse chiaru si acestu beneficium este conditionatu numai de la spesele propriu a le partidelor litigante.

In acèsta privintia eu asiè dori, onorab. Camera, ca sè se determine una linia demarcativã, carea sè ni pota aretà, unde se finesece dominiulu limbei magiare ca limba midi-locitoria, carea s'ar primi cu tota anim'a d'in partea ori-carei natinalitãti, si unde se incepe validitatea limbelor celoru-lalte natiuni. Daca d'in acestu punctu de vedere cestiunea se va regulã bine, natiunile patriei nostre voru fi multumite si patri'a va fi mare si puternica.

Doze capaciti emininte in artea oratoriei a le Camerei ne intretienura cu una elocintia rara la desbateru acesteia cause. Mi-este cu nepotintia de a nu risciã câte-va cuvinte, câte-va reflesiuni cu privire la unele expresiuni cuprinse in discursulu lor.

A nume, d. ministru alu cultelor ni presintã una teoria frumosa a principiulu de libertate. Ori candu ascultu deductiunile dsale despre unu principiu atãtu de maretiu, me sentiescu totu-de-una rapitu in ceriuri; inse candu e vorb'a despre aplicarea acestor deductiuni, me aflu pre pamentulu rigidu si rece.

Onorab. d. ministru comparã a nume ide'a natinalitãtii cu ide'a religiunaria. Eu inca credu, cã aceste doue idee semena multu un'a cu alt'a, doveda luptele confessionali, cari nu incetara decâtu dupa ce cestiunea religiunaria s'a deslegatu pre basea libertãtii diferiteloru confessioni ca corporatiuni, pana ce intru inceputu legislatiuniloru nu voiãu, sè deslege acèsta cestiune decâtu pre basea libertãtii confessionali individuali.

Ei bine, cestiunea natinala nu pote fi deslegata neci ea singuru pre basea libertãtii individuali.

Domnulu ministru mai dîse, cã votulu minoritãtii nu este decâtu unu privilegiu, in care natinalitãtãle ar' volè a se infasã ca nisce mumi. Eu sum de parere contraria si dîcu, cã votulu minoritãtii asecuraze drepturi egali pentru tote natiunile regnicolari, pana candu cele-lalte doue proiecte, unulu alu dlui Deák si altulu alu comisiunii centrale, nu sunt decâtu continuatiunea infasãrei carea, de la 1836 pana la aceste doue proiecte de legi a le majoritãtii, a fostu menita a intemeia dominatiunea limbei magiare in Ungari'a. Eca privilegiulu, domniloru, eca mumi'a!

Dnulu ministru alu cultelor adause inca, cã civilisatiunea amenintia pre natinalitãtãle mai mice. D'in partea mea, eu cuteza a contestã acèsta asertiune, si dîcu, cã mai bine sè piãra civilisatiunea daca ea stinge viet' a; ci d'in contra, eu credu, cã civilisatiunea dã vietia pretotindene, unde radiele ei vivificatorice potu numai sè petrunda.

Dnulu ministru dîse, cã natinalitãtãle, cari posiedu vitalitate, voru vietiu. Eu credu si marturiscu ace'a-si doctrina; dreptu ace'a, caus'a rechiamãrei mele nu provine d'in temerea ce asiè avè dora pentru viitoriulu natinalitãtãle mele, cã-cile ea posiede vitalitatea semintlei de carea se tiene si ea porta pre fruntea sa caracterulu virtosiei sale in decursulu a mai bine de XVII secli: ea, natiunea mea, a resista emigratiunii poporeloru, si ordele barbare a trecut preste ea ca-si preste muntii inalti ai patriei sale, fãra inse ca tote aceste vicisitudini sè fia fostu capabili de a-o infrange; dîcu, Domniloru, eu nu rechiamu pentru cã dora mi-asiu teme natiunea, ci pentru ca atãtu acèsta natiune cãtu si cele-lalte sè se pota desvoltã in viitoriu, si ca desvoltarea lor sè nu fia impededata.

Cel'a-laltu oratoru emininte fũ condeputatulu nostru Bartal. — Dsa dîse, cã Europ'a are celu mai viu interesu pentru consolidarea Imperiului Austriacu respective a Imperiului austro-magiaru. Da, atentiunea Europei este incordata a supr'a acestui Imperiu, cã-cile se indoiescu multi de poterea vitalitãtii sale, de unde urmeza naturalminte, cã nimene nu-i cerca aliantia. Dsa mi-va permite inca una reflesiune la punctulu, unde vorbi de ecilibriulu european. Dupa parere dsale, Ungari'a este unu punctu insemnatu alu acestui ecilibriu. Cumcã ecilibriulu Europei cãtu este de schimbaciosu, o scimu bine cu totii. — Sant'a aliantia, numita „Belle alliance“,

inca a statoritu unu ecilibriu; inse in epoca nostra esiste unu altu ecilibriu, si dupa modest'a mea parere, însu-si imperiulu austriacu nu are vr'o importantia in acestu ecilibriu, mai virtosu daca vomu considerã, cã imperiulu nostru are a se luptã cu nisce idee atãtu de puternice, de cari este incungiu ratu asta-di d'in tote pãrtile. Sè privimu in laturi, ce vedemu? Vedemu una Italia regenerata... (Strigãri: Recede!) Putienu am de a mai vorbi (Strigãri: Recede! O voce: *Nimene nu recede!*); vedemu una Prusia carea tinde la unificatiune. Dreptu, cã cèsta d'in urma este cam putienu crutiatoriu in anectãrile sale, cã-cile ea nu cere consentimentulu acestoror-a, pre cari voiescè a-i anectã; inse acil credu cã ori-cine va fi convinsu de adeverulu proverbiulu: „Celu flamendu nu astepta multu imbiatu.“ Vedemu inca Romani'a si Serbi'a. Sè nu uitãmu, Domniloru, cã statulu celu mai puternicu d'in Europ'a Angli'a, a fostu silitu a cede acesteia idee puternice atunci candu, nu d'in marinimitate ci d'in precautiune, redède Greciei insulele Ionice.

Primii cu bucuria declaratiunea dlui deputatu Bartal, cã dsa nu voiesce privilegie sèu prerogative si cã ar' fi capabile a renuciã chiar' si la sumele neinsemnate, destinate prin dieta teatrului natinalu magiaru. De-si domni'a-lui este numai alu doilea, carele in acèsta camera dede espresiune unor declaratiuni atãtu de ecitabile si juste, primesca totu-si recunoscint'a mea sincera. Inse parasindu unu terenu ingratu si invecitu alu suspetiunãrei, adeca cum cã domni'a-lui nu mai considera nascerea ideei de natinalitate ca unu productu alu reactiunii, sciindu pote pre-bine, cã reactiunea se servece asta-di de altii spre scopurile sale, — parasindu, dîcu, acestu terenu, dnulu Bartal pasiesce pre unu altu terenu mai periculosu inca, afirmandu adeca, cã caus'a cãteloru natinali zace in gravitatiunile esterne. Domniloru, eu me provocu la istoria. Pentru a potè atacã integritatea statului, nu este de lipsa ca cine-va sè aiba consangeni afara de fruntãrile terei si, intre cele-lalte natinalitãti, provocandu-me cu deosebi la natiunea romana, desfidu pre ori si cine sè-mi arete unu singuru casu d'in istoria, candu acèsta natiune atãtu de torturata sè fia cerutu vr'unu ajutoriu strainu contr'a patriei sale. — Da, Domniloru, consangeni ei erau acolo la fruntãrie, inse ea nu i-a chiamatu neci-o data in ajutoriulu sèu: acei-a cari au chiamatu pre eroiculu Mihai Voda au fostu Secuui; natiunea romana nu a chiamatu pre nimene, Domniloru, sciindu bine, cã prin una asemene procedere ea nu potè decâtu sè cada d'intr'o sclavia intr'alt'a, cã-cile poporul si filii lui, acolo ca in Transilvani'a, erau considerati pre atunci, in acea epoca a feudalismului, numai ca „res.“ Prin urmare, gravitatiunea esterna nu este unu argumentu destulu de puternicu, Domniloru, pentru a potè incriminã pre cine-va de a avè una intentiune ostile contra integritãtii patriei sale. Inse nece consolidarea unitãtii statului nu pote fi conditionata de la dominatiunea unei singure limbe, precum se statoresce acèsta in cele doue proiecte; spre ajungerea acestui scopu se potescu unu midi-locu multu mai potinte: ide'a libertãtii.

Au fostu unii acil, cari s'au provocatu la staturile libere si, in acèsta privintia, chiaru si la Americ'a. Deca este vorba de una comparatiune, d'in partea mea, eu o primescu, cu tote cã una asemene comparatiune schiopateza multu; sè ni se dèe inse libertatea d'in Americ'a, si apoi nu va mai fi cestiune de natinalitate.

Cãtu pentru condeputatulu nostru Makray, carele pare a-si fi aruncatu privirea in vr'unu foiletonu alu nu sciu carui diplomatu, cã-cile domni'a-lui cunosce acil chiaru si aliantia intre Romani'a si Russi'a, nu potu decâtu a-i spune cã, ne potendu-me laudã cu relatiuni diplomatice, celu putienu in cãtu am cetitu cartea rosia, eu n'am descoperitu acolo nimicu despre una asemene aliantia; daca inse domni'a-lui crede, cã projectulu de lege alu maioritãtii este „panace'a“ adeverata spre inlaturare periculu ce ar' produce una atare aliantia — cã-cile este cu nepotintia ca domni'a-lui sè fia confundatu cuventulu ungurescu „muszka“ cu latinesculu „musca“, pre carea ar' volè a-o omori pote cu projectulu d'in cestiune, dreptu ecivalinte alu papirului numitu „Zacher“, — daca,

dîcu, pericolul unei alianțe romano-ruse s'ar' potè delatura, dupa parerea dlui Makray, prin proiectulu ce lu combatu eu, apoi nu mi pasa, *fa dupa credinti'a dsale.*

Condeputatul nostru Kvassay, numindu pre deputatii cari-si radicara vocea in favorulu natiunalitatiloru de „avocati nechiamati“, s'a servitu de una espressione neparlamentaria; eu i-o pardonezu câ-ci, atacandu pretensiunile natiunalitatiloru, domni'a-lui este consecinte: sub sistemulu lui Bach, domni'a-lui servià statulu ca Gerichts-Adjunct in Beregszász, si se dîce câ atunci erà Germanisatoru; acuma, devenindu Magyarisatoru, precum lu veduramu in discursulu sêu, domni'a lui nu este, precum dîsei, decãtu consecinte.

Eu sustienu câ toti acei domni deputati, cari vorbira ael in numele natiunei slavone (teutiesci), au caditu in smint'a, carea ei s'au indatenatu a-o aruncã altoru-a, si, abstragundu de la procederea lor prin carea ei vatemala interesele acelu bietu poporu, eu credu câ domni'a-loru, prin argumentatiunile nebasate de cari se servescu, in locu de a servi causei ce voiescu a promovè, i prejudeca mai multu.

In fine, fiindu vorba de decidera acesteia cause importante, cutozeu a chiamã atentiunea onorab. Camere la impregiurarea, câ însu-si dnulu ministru alu instructiunei publice marturisesce in brosiur'a sa „Despre cestiunea natiunale“, câ *acesta cestiune nu se pote decide prin votulu neci-unei majoritati*; ea nu se pote decide decãtu pre basca dreptãtii si a ecuitãtii, asie precum s'a si promisù mai de multe ori d'in partea camerei. Deci rogandu pre onorabil'a camera, ca sê staruesca a d s'egã acesta cestiune asie, ca patri'a sê nu fia espusa unu: periclu, in urmarea carui-a alti sê o des' ge ca-si Alesandru celu Mare nodulu gordianu, si ca sê nu se adeveresca proverbiulu: „*Dum finguli pugnant, universi vincuntur*“, suferindu adeva cu totii una dauna immensa prin certe nostre, si ca sê nu se implinesca cuvintele Santei-Scripturi: „*Va veni mirele si nu veti ave oleiu in lampele vostre*“, — primescu proiectulu de lege alu minoritatii.

Ni-se tramise una informatiune precãtu de detaiata pre atãtu de fusa, relativa la cele petrecute in Zarandu cu ocaziunea instatãrii c. Haller si a propunerii proiectelor de conclusu, alaturandu-se totu odata si testulu ambelor proiecte, alu Dlui Dr. Iacobu Brendusianu si D. Giurca precum si motivarea acestui d'in urma. De o camdata publicãmu aceste, era d'in informatiune vomu impartesi unu estratu pentru a se cunoscã genesã lucrului si a se intielege laudele diurnalelor magiare mai vertosu a celor guvernamentale, cari inse, dandu si noi parerea nostra le vomu reduce la adeverat'a valoare.

Discursulu Dlui Giurca

tienutu la instalarea contelui Haller de comite supr. alu Zarandului.

Onoratu Comitatu Comitatusu!

Este adevèru constatatu de tota Europ'a, cumcã luptele crunte d'in 1849, au lasatu dupa sine ca urma, nescari semtiemintè, desceptate in tote neamurile, cari numai au facutu câtu de putiena parte d'in acelea lupte.

Dupa a mea sciintia intre astfelu de semtiemintè desceptate, in prima linia este: semtiulu de natiunalismu, si in a dou'a linia semtiulu de democratismu.

Comitatulu nostru, spre nenorocirea sa, cu voia ori fãra voia inca a fostu atrasu in luptele amintite; deci fãra a potè fi indoieala despre ace'a, inca a remasu, si inca tare calcatu de urmele ce le-am atinsu; ori dara sê dîcu, a remasu tare desceptatu atãtu in semtiulu de natiunalismu, câtu si in celu de democratismu.

Despre restempulu de la 1849 pana la nascerca diploma d'in 20 oct. n'am sê dîcu nimicu; acel'a a fostu unu tempu de apesare egala si prin alte locuri, atãtu facia cu dezvoltatulu semtiemintu natiunale, câtu si facia cu democratismulu; cu dreptu cuventu dora asiu potè dîce, a fostu unu tempu de odihna dupa lupta, — in care tempu toti factorii luptei au potutu sê-si dejudece virtutile ori gresielele d'in lupt'a trecuta.

Nu pote fi inse indoieala cumcã acestu comitatu de la er'a mai noua a vietiei constitutiunale, ce s'a reactivatu prin diplom'a d'in 20 oct. dupa mai multe probe si incercari, si dupa alegerea si aplicarea teorieloru celorlora mai potrivite pentru giestãrile de aici, a devenitu deãtã asiadiatu, si de câtu-va tempu incoce a inceputu sê prospereze.

Da! câ ci justitia, incãtu i-a ertatu incertitate si nesistematicitate legiloru materiali si formali d'in tierra, devenise deãtã la dominatiunea receruta, — in câtu asta-di se pote laudã acestu Comitatu, câ aici si averea si si person'a este astfelu ascurata, incãtu in acesta privintia, nu multe comitate d'in tierra potu rivalisa cu Cottulu Zarandului.

Administratiunea publica curge in consonantia cu legile si dispusetiunilo generali pentru tota tier'a; si pentru negligintia, acesta administratiune acusata quidem ar potè fi, inse un'a atare acusa n'ar' potè fi dovedita de locu.

Cumcã se recere desvolute ulteriora in privint'a politica: inca e dreptu; dar' este dreptu de alta parte si acea,

cã precum vieti'a constitutiunala d'in er'a noua a acestui comitatu este inca prea scorta de a-se fi potutu face desvolute de lipsa in tote directiunile aretate de inainta'a civilizatiune d'in socialismulu modernu: asie de alta parte este una fapta trista, cumcã neci seraci'a d'in acestu comitatu inca nu concede tote desvolutele care altcum aru fi de lipsa. — Si acesta seracia nu este de a-se cautã, decãtu in situatiunea geografica a acestui Comitatu.

E, dar' domniloru! am sê vinu la ace'a, cumcã acestu comitatu in starea lui normala de asta-di a devenitu asiadiatu prin factorii sêi naturali, mai preste totu prin fiii beseriei absolutamente preponderante aici, si mai preste totu prin barbati esiti d'in sinulu poporulu romanu, care poporu intr'atãt'a de indesatu locuesce acestu comitatu, câtu pre langa beserie'a lui abie se afla una beserica rom.-cat. in Bai'a de Crisiu si una beserica rom.-cat. in Baitia, apoi una beserica reformata in Bradu, un'a in Bai'a de Crisiu, si una filiala in Crisciuru, — tote cu credintiosi destulu de rari.

Totu ce esto afara de aceste beserice, este romanu de religione si este romanu de limba in acestu comitatu.

Ba ar' fi de lipsa de lamp'a lui Diogene, spre a aflã pre care-va si d'intre cei, ce facu parte d'in besericele exceptiunale mai susu dîse, carui-a se nu-i fia indemanateca si idioma romana, — pana candu d'in contra abie la putieni d'intro romanii invetiatu d'in acestu comitatu li sunt cunoscute idiomele dominante in besericele straine mai susu amintite.

Si unu ast-feliu de factoru naturale Domniloru! in introducerea stãrei normale d'in acestu comitatu a fostu pana acum in lini'a prima comite supr. de aici, pre carele acestu comitatu de la reactivarea erei noue constitutiunale l'a avutu in person'a candu unui-a candu altui-a, inse totu-de-un'a in person'a câte unu fiu alu beseriei generali de aici, si totu odata a unu barbatu, care a fostu crescutu a-se potè aflã acasa intre cercustãrile de aici, — cu ce acestu comitatu a fostu devenitu deãtã cu totulu dedatu.

Acum inse deodată vedemu, câ barbatii, ce facu parte in presentu in guvernulu tieriei, prin tramiterea aici a unu comite supr. nou in person'a Dlui conte Haller Sándor, au afiatu cu scopu, — pentru a-si spriginu — pote in cutare directiune, remanerea lor la potere, a-lu supride pre acestu comitatu cu unu lucru nenaturalu.

Dîcu nenaturalu Domniloru! pentrucã nu contradîcu, ca unu guvern u sê aiba atãtu dreptu ca de nu-i place de Petru in sfer'a sa de activitate sê-lu pota in schimbã cu Pavelu; dar' contradîcu otaritu, cum-cã barbatii, cari se afla de presentu la potere, sê nu fia potu aflã d'in tota natiunea romana supusa guvernãrii lor unu barbatu, pre care sê-lu tramita aici, si care venindu aici se pota implè loculu factorului naturalu.

Dreptu ace'a, fiindu-cã barbatii, cari facu guvernulu de presentu alu tieriei, prin acesta fapta a lor, dupa a mea parere modesta, numai chiar' pentru scopurile lor private, si nu interesulu acestui comitatu au potutu face in ce potu unu lucru nenaturalu in acestu comitatu, si acei barbati afara de interesulu lor privatu de a-si spriginu remanerea la potere, cu nimica acceptabilu nu potu justificã inceperca acestui lucru, si in implinirea detorintei sale avendu detorintia una ast felu de fapta a-o atinge asie precum acea merita a fi atinsa;

fãra a voi altcum sê facu cea mai putiona neplacere personei Ilus. sale dlui Comite nou numitu, câtra care, ca câtra persona privata, am totu respectulu, am onore a propune, ca sê binevoiesca on. comitatu a primu si a trece la protocolu urmatoriuulu conclusu. (Urmèza mai in diosu.)

Proieptu de resolutiune.

Fiindu comitatulu acestu-a in urm'a restituirii mai noue a vietiei constitutiunale readusu prin factorii sei naturali la starea normala de adi in care administratiunea justitiei, in câtu au permis neprecisele legi positive, s'au radicata la inaltimea ce i se cuvine, fiindu person'a si averea ascurata, er' administratiunea este in consonantia cu legile si dispusetiunile generali, sustatorie in tierra.

fiindu locuitorii acestui comitatu toti romani, afara de credintiosi, apartienetori parte eclesielor rom.-catolice d'in Bai'a de Crisiu si Baitia, parte comunitãtoru beserecesci reformate-evangelicane d'in Crisciuru si Bradu;

fiindu-cã conformu naturei impregiurãrilor de aici, in comitatulu acestu-a numai atare comite supr. potu fi consideratu de factoru naturalu, care e de natiunalitatea romane si d'aceea-si religione;

fiindu-cã starea mai inaintata a civilizatiunii recere, pre cum aiurea asie si aici, ca interesele locuitoriloru, in fruntea conducerii vietiei municipale, sê fia reprezentate de unu atare barbatu, care dupa identitate religiozii si a limbei se pota fi consideratu d'in partea locuitoriloru ca esitu d'in sinulu lor;

fiindu-cã desconsiderarea recerintiei desfasurate mai in susu, in locu de multumire aru produce amaratiune in comitatulu acestu-a, er' comitatulu comitatensu nu pote presupune, câ inaltulu ministeriu ar' fi avutu sêu aru avè tendintia d'a procurã locuitoriloru acestui comitatu nemultumire si amaratiune atunci, candu conduit'a acestui comitatu de la restitueria vietiei constitutiunale a fostu loiala intre tote impregiurãrile;

in urma fiindu-cã inaltulu ministeriu regescu ung. pote sê si mangaia pe acestu comitatu, fiindu comunu cunoscutu câ intre romanii locuitori in tier'a acest'a inca se afla mai multi barbatu destulu de apti pentru ca ore-carele d'intre ei se fia

investitu cu demnitate de comite supr. in comitatulu acestu-a; si chiaru d'in motivulu acestu-a comitatulu comitatensu in dispusetiunea prin carea inaltulu ministeriu reg. ung. e denumitu si tramisu de comite supr. in acestu comitatu in person'a dlui conte Alesandru Haller — pe unu neromanu vede chiaru si fãra voia una desconsiderare nemeritata pentru toti romanii locuitori in tierra:

D'in causele premise acestu comitatu comitatensu deãtã randu de una parte, câ intre neci unu felu de impregiurãr nu voiescu a-si uitã detorintiele de supunere loiala; de alta parte conformu impregiurãrilor de aici si detorintiei pentru sustinerea drepturiloru ce i le-au datu constitutiunea tieriei, crede a-si implè chiamarea candu s'adresèza intregulu inaltulu ministeriu reg. ung. pentru rechiamarea Ilustr. sale contelui Alesandru Haller de la demnitatea de comite supr. d'in comitatulu Zarandu, si inlocuirea Ilustr. sale prin unu barbatu de natiunalitatea si religione romanosca.

Acest'a se va comunica toturor comitatelor tieriei pentru cordiala spriginire. — Bai'a de Crisiu 1869.

Iacobu Brendusianu

memburu alu comitatulu com. d'in Zarandu.

Proiectu de Conclusu

propusu de D. Giurca.

Pe candu comitatulu comitatensu si-esprimo stim'a fatia cu person'a Ilustrãtii Sale nou numitului comite supr. ma Conte Alesandru Haller; preatunci si-esprimo resimtiulu câ cu acestu privilegiu nu s'a observatu §. 27 art. 44 anul 1868, care asigureza luarea in consideratiune a natiunalitatiloru la numirile de comiti supr. si in privint'a ast'a deãtã se face representatiune la ministeriu, pentru compunerea carei-a se esmite o comisiune in personele dloru Iosif Hodosiu, Baternay Atila si George Bardosi, avendu acesti-a a substerno la cea mai de aproape adunare de comitatu operatulu spre aprobare, si in care ministeriulu se fia rogatu, cã pre viitoru la implinirea posturiloru de comiti supr. luandu in bagare de sama legea memorata sê binevoiesca a face sê incete ingrigrile totu-de-una sincere patriotice si natiunale ale acestui comitatu.

Halmagiu, (comitatulu Zarandului) 7 fauru 1869.

Ca pretotindine, asie si in comitatulu Zarandului misicamintele alegieriloru de deputati — la diet'a postana pentru ne magiaru in adevèru eminosa s'au inceputu deja.

Diua de 7 fauru a. c. a fostu una d'intre cele mai insemnate in vietia Romanilor d'in cerculu de alegere al Halmagiului, insemnata dîcu: pentru câ in diu'a acest'a i mani'a toturor incercãrilor draconice ale malcontentiloru nostri spre a ne aduce la desbinare, si cu acesta ocaziune ca si de alta data triumfã adeverata concordia intre fratii in unu sange; — triumfã spre a da sê precepta intrigantii, cui câ alegatorii d'in cerculu de alegere alu Halmagiului, cã preste totu Romanii Zarandani in tote impregiurãrile, sê fia fostu acele câtu de critice si amenentiorie, prin brav'a lor tienuta si-au sciutu pastrã nepetata onorea natiunala; i ca sê aiba onoratulu publicu sciintia despre tote aceste, permittetimi Dlo Redactoru, a vi comunica urmatoriele:

Afara de tota indoiel'a ni este cunoscutu, cum câ ansã destituirii D. Ionescu d'in demnitatea comitala, n'a fostu de locu lasitatea lui, n'a fostu de locu periclitarea securitatii publice si personali in acestu comitatu, cu care-lu acusa si ne acusa foiele magiare cu atãt'a obrasnicia, — pentru câ aceste afirmatiuni calunziatorie au fostu demintite deãtã de însu-noulu comite Haller cu ocaziunea prandiului de primire datu de câtra magiari in onorea lui.

Alt'a, cu totulu alt'a a fostu bub'a pentru care se demisiunã D. Ionescu, a fostu demisiunarea lui cu intentiune, cu pro calea acest'a, sê se puna pe ocaziune reelegerei bino ritatoriloru barbati Hodosiu si Borlea de deputati dietali, — inse tare s'a insielatu inaltulu guvern candu a presupus cumcã prin delaturarea D. Ionescu, si denumirea lui Haller de comite supr., si cu spiritulu familiaru alu acestui Toma, a cugetatu câ pe Romanii Zarandani i va potè conduce ca pre nise oi dupa placutu lui; o nu! chiar' nici atunci candu in loculu celor 1200 catane i aru fi statu spre dispusetiune tota armat'a honvediana, ma chiaru si tota ostenime austro-magiara, — pentrucã Romanii, Zarandani au fostu, sunt si voru fi pururea ne cutrierati in credinti'a lor romana, si in casu de fortia aru fi fostu mai igat'a de a se lasã a fi macelariti pana la celu d'in urma de câtu sê se abata de la credinti'a lor politica-natiunala.

Cum dîsei diu'a de 7 fauru a. c. ca diua cea dantãr d'in cele 14 zile desemnate pentru conscrierea alegatoriloru a fostu o noua si eclatanta dovada a maturitatii politice romane.

Nu se reversara inca radiete sorelui de demantã prestè orisonulu cercului de alegere alu Halmagiului, pre candu respectivii indreptãti la alegere in numeru de mai multe sute inuudara utiliele Halmagiului, si pre candu sosi comisiunea conscrietoria la localitatea desemnata pentru conscriere, vã deãtã pe fetiele alegatoriloru aspiratiunile spre a ajunge la tier'a dorita, audiã d'in tote pãrtile manifestandu-se nemãrginit'a bucuria ce a produsu sosirea fostulu alegatu alu lor Borlea la Halmagi, spre a traia si olu cu dreptulu sêu spre a se inscrie intre alegatori, — si ca sê nu fia lungu dupa ce in orele ante-meridiale se conscriesera la 400 de alegatori, acesti-a intrunuti cu cei-al-alti mai tardiu sositu, era si in numeru aproape de 300 alãsera o deputatiune d'in sinulu

loru, cari se mersa la quartirulu Judelui primariu, unde se abatuse D. Borlea, spre a-i face cunoscutu cumcă alegatorii voru s'el' vedea in persona, si pana ce deputatiunea in persoane Dlora Teodosie Mihaloviciu, Ioane Sida, si parintele Ioane Jula se ocupă cu implinirea misiunii sale, in curtea Judelui primariu inundara alegatorii sub stégulu natiunali care se află espusu la localitatea conserierii de alegatori — intrestrigatele cele mai frenetice „s'e traisca Borlea, s'el' vedem!“ — Candu apoi dupa câte-va minute aretandu-se D. Borlea alegatorilor si respectivu poporului coadunatu, in numele acestorua-lu salută cetatianulu de profesiune pielariu Georgiu Mihaloviciu, cu cuvintele cele mai insufletitorie, atâtu in numele coadunatorilor orasioni d'in Halmagiu, câtu si preste totu in numele celoru adunati d'in mai multe părți ale cercului de alegere, — si dupa ce exprimă multiemita cea mai cordiala fostului deputatu pentru fatigiile si luptele manifestate in decursu de 3 ani in diet'a pestana, lu-rogă ca s'e bine voiesca si pre viitoriu a primi a supr'a sa sarcin'a de ablegatiune pentru diet'a viitoria.

Acésa adresa dupa ce fu urmata de strigate de „s'e traisca candidatulu Borlea!“ luă cuventulu D. Borlea, care dupa ce inainte de tote dede sama despre activitatea sa in diet'a trecuta, precum si despre activitatea sa in congresulu natiunali d'in Sabliu, si dupa ce in cuvintele cele mai bine nimerite multiemita poporului coadunatu increderea pusa in elu, dede promisiunea că si cu acésa ocaziune folosindu-se de increderea poporului, si-va recunosce de tesaurulu celu mai scumpu a primi a supr'a-si acésa insarcinara atâtu de onorificia, si a procede si mai departe pe calea apucata.

Mi-aru fi placutu a comunica atâtu cuventarea D. Mihaloviciu, câtu si respunsulu D. Borlea, care d'in urma a storsu lacremele: entusiasmării natiunali d'in ochii poporului intrunitu, dar' neavendu-le la mana, numai atâtu potu spune: cum că a fostu una d'in cele mai insufletitorie, se inundău fetiele totoruru-a de lacreme, dar' nu pentru că luptele deputatorilor Romani au fostu fara rezultatulu realu, ci pentru că luptele braviloru ante-luptatorii romani au avutu unu rezultatulu moralu, care totu-si va triumfă la tempulu s'eu in tota splendorea sa.

Dupa tote aceste a urmatu apoi unu banchetu datu de judele primariu Siulutiu, care de si a fostu pregatitu numai pentru căti-va amici ai lui, venitii la actulu de conseriere, totu-si luara parte mai multi preoti si mireni inteligenti venitii intru intempinarea amicalulu s'eu Borlea, — firesce că nici aici nu lipsira toastele atâtu pentru de nou alegandii deputati Borlea si Hodosiu, câtu si pentru toti ante-luptatorii natiunali.

Se aude că si in cerculu de alegere alu Bradului s'a facutu dispușetiuni d'in partea intregulu popor spre a i se face si D. Hodosiu ovatiuni cele mai solemne si cordiale, fiindu intr'asemenia rogatu la primirea insarinarii de ablegatu dietalulu.

Éca Die Redactoru si onoratu publicu, rezultatulu demeritulu Contelui Haller de comite supremu in comitatulu Zaranu ce efectu a avutu fatia cu intentiuni guvernului.

Nu potu a nu observă inca impregiurarea, că ce impresiune buna a facutu in popor candu D. Borlea fiindu invitatulu prandiulu de instalare alu Contelui Haller i-a spus-o in fatia cu tota francheții cum că elu nu pote participă la acestu prandiu de instalare, si pre candu D. Haller intre cuvinte impunetorie i-a demandatu s'e participe, D. Borlea i-a respunsu că lui nimene nu i pote porunci se manance atunci candu nu i-e fome! si asié D. Haller a trebuitu s'e prandiesca si fara dragulu s'eu de Borlea.

Halmagianu.

Oporetu (in Galicia) 24 jan. 1869.

In nrulu 1. alu „Federatiune“ 1869. in articulu d'antăiu despre cestiunea orientala, se d'ice: „Elementulu turcescu dupa ursit'a sa, au trebuitu neaperatu s'e ajunga acolo, unde au ajunsu dejă — la disolutiune“, si cumcă „renumitulu scriitoru istoricu criticu, francesulu Felicianu Colsonu au profetizatulu acésa sorte dura si Austriei.

La acésa idee mi-mai vinu in gandu unele cuvinte d'in evulu mediu, cari potu face paralelu in timpul modernu in privinti'a susu menitei disolutiuni, adeca cuvintele marzialului francesu Sully, nascutu 1559, care d'ice: „Cauzele disolutiunii monarcieloru sunt: multele si marile biruri (dările) neglegerea negotiului, agriculturii, artelor si meserieloru (manufacture), numerulu mare alu oficialiloru si sustinerelu loru, extraordinari'a potere a celoru imbracati cu acelea oficiu; spesele, traganarea si nedreptatea judecatorieloru, trandavi'a (nelucrarea) si imprasciarea (resipirea) si câte conducu intr' acolo, vitiositatea si stricatiunea moravuriloru, incurcările intre pusetiuni (relatiuni), innoirea monetelor se u baniloru, nesocotitele si nedreptatitele resboie, despotismulu regentiloru a loru orba dopindere de la unele persone, a loru prejudecie intru favorulu unoru caste (privilegiate), lacomi'a ministriiloru si favoritoriloru, despretuirea si indosirea invetiatiiloru, tolerarea abuseru si neobservarea legiloru bune, in fine multime'a confundatorieloru ordinatiuni si netrebniceloru prescrisuri.“ — Se pare că daca ar' victiu Sully asta-di, inca nu ar' fi schimbatu socotint'a sa.

N. G.

D'in comitatulu Hunedorei, 22 jan. 1869.

In tote anghiuirele se vede, că romanii sunt descepti si lucrata cu taria romanésca pentru sustinerea demnității natiunale si acépta cu grige s'auda sunandu or'a manturii, care l'aru scapă de acésa grige.

Spiretele totoruru d'in comitatulu nostru contempléa asup'ra miscărilor d'in alte comitate — ce facu altii, ce avemu s'e facem noi? Nu numai noi romanii ci chiaru si magiarii suntu ingrigiti, inse grigea acésa nu i impedece a lucră intr'acolo, ca ol'a loru s'e fierba bine la foculu romaniloru delaturandu vasulu romanului, ca remanendu mancarea lui nefieră, romanulu s'e piéra de fome langa bucatele ce i-le-au datu Ddieu.

Cu dorere trebuie s'e marturisescu, că impregiurarea acésa inca nu fu in stare a deschide ochii romaniloru Hunedorei, pentru ca s'e-si vedea, de sorte. Si de unde provine acésa? Dora n'avemu barbati? Avemu atâtu de multi ca alte comitate, — numai initiativ'a, energi'a s'e nu d'icu patriotismulu, lipsescu la noi. Numai unulu s'e radice stendardulu intereseloru nostre natiunali si s'e-lu porte cu curagiu si demnitate, si toti i voru urmă. — Dar' cine s'e începa? I stă in liber'a vointia ori-cui. Suntu inse unii chiaru obligati prin trecutuloru, deca mi-e permisa acésa spressiune, si unulu d'entre acesti-a aru fi D. Georgiu Ciacianu v.-prefectulu acestui comitatu, cas'a Dsale a datu locu mai multor consului intretinute de romanii d'aici. Sunt multi alții cari asemenea aru pote inițiă, unele impregiurări inse i retieniu a pasi in publicu (Nu ni potemu inchipui impregiurările, cari aru dispensă pe cutare romanu de la implinirea detorintieloru sale facia cu natiunea si patri'a sa? Red.) cu tote că esperinti'a si cunoscițieli loru aru pote ajutā multu causelor natiunale. Indiferentismulu la noi deveni unu morbu generalu. Simțimu, dar' nu judecăm.

La an. 1861 d. Ciacianu eră intre luptatorii causelor natiunali, si zelulu lui a contribuitu multu la câte bune sa u mediocitu atanci. Entusiasmulu inse a disparutu. Gurele rele vorbescu, că la 1861 a facutu ce a facutu numai pentruca s'e lu aléga de v.-comite, er' d'atunci este numai semi-romanu cum-va s'e cada d'in grati'a ungariloru. Nu vomu judecă in cătu suntu adoverate asertiunile aceste, atâtu-a inse scimu, că alții neci atâtu-a nu facu cătu face elu, si suntemu aplecati a crede că Dsa ca romanu n'a lucratu in contr'a romaniloru d'in acestu comitatu. Neplacerea ce pote esiste intre dsa si alta persona de asemene de caracteru nu impedece pe d. v.-comite a lucră in favorea intregulu comitatu.

Unu magiaru fruntasiu, avendu onorea a prandi' la d. Ciacianu, ni spune, că d. v.-comite ar' fi dechiaratu, că indata ce se va fini procesulu in caus'a v.-comitelui Olteanu va demisiună si numai atunci se va pune in fruntea romaniloru si va lucră in interesulu acestui comitatu. De este acésa adeveru, apoi i potu spune, că noi nu dorimu demisiunarea dsale ci vomu s'el' vedem in fruntea romaniloru si pana-ce e in oficiu, lucrandu in favorea romaniloru si a causelor natiunale, pentrucă oficiulu lu-porta ca romanu si pentru romanu, că-ci comitatulu nostru e romanescu er' nu ungrescu.

Ar' fi forte de doritu, ca in comitatulu nostru inca s'e se tiena mitinguri, ca s'e scia si tierenulu d'in colibe dorere a generala, s'e scia de bucuri'a ce ni se face fara noi si vointi'a nostra, — s'e cunosca pre cei ce se interesăza si de elu, nu numai la mandatatiuni si publicari de ordenatiuni etc., că-ci altu-cum vomu remanē de progresulu ce se face in partea altorua, si vomu fi calcati.

Intrunirile, o cătu de multu aru radică pe bietulu popor d'in ignorantia ce-lu apésa. Daca i descrii sorte tre-cutu, lu mangzi cu unu venitoru mai fericu, elu trasare, se descépta, si suspina: De ce ore romanii nu potu a junge ca altii a fi domni in tiér'a loru? mai nainte erău domni nemtii, acum sunt unguarii, — de ce nu si romanii?! Daca li spuni caus'a, eschiama oftandu: Domne, vina imperati'a ta!

De alta parte se pare că romanii d'in capitala comitatulu credu, că provincialii voru urmă in tote poltic'a d'umniei-loru de pana acum, că ce'a ce tiesu ei la olalta s'e fimu detori a o primi cu aplecatiune, — dar' acésa nu o cre-detii Dlora, că-ci trebuie s'e luămu sama că sub siuba inim'a pote fi mai curata mai romana de cătu su caputurile blanites si s'norate ale Dnlor d'in capitala. Si de cum-va interesulu generalu intr'adeveru vi zace la inima, apoi strigati cu mine ca: Romanii d'in comitatulu Hunedorei s'e se adune cătu mai curendu la unu mitingu in capitala comitatulu, pentru a se consultă despre intereseloru sale.

Unu romanu d'in cottulu Hunedorei.

Prea umilit'a rogare cătra Domnul Vicespamu I. alu Carasiului Alesandru Makay in Lugosiu.

Fiindcă in comitatulu nostru s'a datu limbei romanesci dreptulu ca pandurii, cari stau l'a strage, s'e pota strigă Comand'a romanesc: „schimba“, pandesce, fii desceptu!“ — precum adeca se striga si asta-di in Lugosiu, fiindcă Comitatulu Carasiului, de si de la 1 ianuaru 1869. incoce are doua Tribunale unulu in Lugosiu, altulu in Oravitia, a remasu unulu si acel'a-si comitatu, — si trebuie s'e avemu pe lenga asemenea detorintie si asemenea drepturi, fiindcă mai departe noi pandurii, cari suntemu in slujba la tribunalulu d'in Oravitia, nu potemu avē mai putieniu dreptu, decâtu pandurii d'in Lugosiu:

ne rogămu cu tota umilinti'a de Mari'a vostra, s'e bine-voiti a ne lasă si noe aicea in Oravitia dreptulu usuatu in Lugosiu, ca in locu de „váltself“, „vigyázz, ébren légy!“ s'e potemu strigă si noi romanesc: „schimba pandesce, fii desceptu!“ cu atâtu mai vertosu, că-ci romanesc scimu cu totii, dar' ungresce nu ne pricepemu nici noi

pre noi, cu atâtu mai putieniu ne pricepu arestantii si locuitorii d'in Oravitia.

In urma ne mai rogămu de Mari'a vostra, că daca nu suntemu in stare a invetiă bine comand'a ungresca, si nu o potemu exprime curatu ungresce, — s'e nu ni se mai d'oe drumulu precum s'a intemplatu mai al-altaeri cu unulu d'entre noi, că-ci vedem, cumcă Ungari'a de si pandurii d'in Lugosiu striga comand'a totu numai romanesc, pana acuma n'a perdutu prin acésa nimica d'in poterea sa europeană.

Oravitia 15. febr. 1869.

Pandurii de la tribunalulu comitatensu.

Dispușetiuni introductorie (transitorie) ale Banței generale de asecuratiune reciproca „Transilvani'a.“

(Aprobate de inaltulu Ministeriu reg. ungrescu de comerčiu cu dat'a d'in 1 iuniu, Nr. 7649 d'in 1868 — cu consensulu inaltelor Ministerie de finantia si justitia.)

1.

Fondulu de intemeiare.

Fondulu de intemeiare consta d'in Trei sute de mii fiorini (300,000 fl.) v. a., cari se impartu in 3000 actii de câte una s'uta fiorini (100 fl.) v. a. Fondulu acest'a se procura in calea subscriptiunii si servescu spre asigurarea si acoperirea speseloru preliminaru, a cheltueliloru de organizare si in genere a tuturor speselor si periceloru rezultatore d'in organizatiunea, deschiderea si conducerea societății.

2.

La subscriptiune sunt a se depune diece procentu ale sumei subscrise si subscriitorulu trebuie s'e se oblege de a mai plăti inca doue diece procentu inainte de activarea societății si a mai plăti inca si mai departe pana la implinirea sumei totale dupa actiile subscrise. Aceste solviri suplinitorie voru urmă la provocarea consiliulu administrativu in rate lunare de câte 10%, dupa inceperea activității.

La solvirea ratei antăie de 10% se dă subscribenteluiu unu biletu interimalu pe atâte actii, câte a subsemnatu. La solvirea celorlalte 20% se estradau insu-si actiile provediute cu adeverirea platii. Solvirile mai tardie se cuitiza in deosebi.

Deca o solvire ceruta, nu se raspunde, atunci decadu sumele dejă platite in favorea fondulu de spese alu societății (art. 51 d'in partea generala), si actiile respective remanunula, fara de nici o valoare. Administratur'a societății pote atunci se emita, in loculu la atari actii, altele noe.

3.

Actiile fondulu de intemeiare suna pe numele subscribenteluiu si facia cu societatea ele au dreptulu de obligatiuni cu prioritate. Sumele, cari s'au platitu pe acele, se privescu ca unu imprumutu datu societății. Dupa acestu imprumutu se dau 6% interese si afara de aceea se scotu in totu anulu d'in totalulu venitulu curatu 15%, cari se impartu apoi pe actiile fondulu de intemeiare ca dividende.

4.

Pana la activarea societății garantéza fundatoriulu, respective membrii administraturii supreme, pentru sigurantia si bun'a intrebuintiare a sumeloru incurse la fondulu de intemeiare. Dupa activarea societății garantéza pentru implinirea totoruru obligaminteloru primite facia cu fondulu de intemeiare, societatea intrega.

5.

Replatierea fondulu de intemeiare se face prin sortire anuală de actii.

Numerulu actiiloru ce sunt se vina la sorte s'e orientéza dupa proportiunea castigulu rezultatulu. Cu tote aceste se potu sorti pe anu numai atâte actii, ca capitalulu actiiloru inca neortite si sum'a fondulu de garantia stabilitu (art. 46 d'in partea generala) s'e deee impreuna celu putieniu sum'a primitiva a fondulu de intemeiare.

Sortiturile se facu nemidlocitu dupa tierenia adunariiloru generale ordinare ale societății si actiile trase se reacumpera indata.

Cu diu'a sortirii incoța pentru actiile trase atâtu interesele, câtu si dreptulu la castigu.

6.

Inceperea activității societății.

Indata ce s'au subscrisu celu putieniu unu mie de actii la fondulu de intemeiare in conformitate cu articulu 2. si s'au platitu acoela 30%, institutul pote se-si începa asecuratiunea contr'a pericelului de focu (sectiunea I.) La intrarea altorua unu mie de actii se pote incepe si despartimentulu asecuratiunei pe vietia (sectiunea II.) Despartimentulu de asecuratiune contr'a dauneloru de grandina si transportu (sectiunea III. IV.) se voru potu pune in lucrare numai dupa venirea la infiintiare a intregulu fondu de intemeiare. Afara de fondulu de intemeiare se cere pentru inceperea lucrăriloru in sectiunile singuraticu, ca pentru fia-care d'in ele s'e se asigureze ore-care suma minimala de participări insinuante.

Ca atare suma minimala este a se privi

Sectiunea I. ramulu focului:

a) despartimentulu pentru asecuratiuni reale-speciale si mobile, daca s'a insinuatu pentru asecuratiune unu pretiu totalu de obiecte de unu milionu fiorini v. a.;

b) despartimentulu pentru asecuratiuni reale-comunale, daca s'au dechiaratu a luă parte unu suta comunu.

Sectiunea II. ramula asigurării pe via: dacă s'au îmbiatu respective insinuatu dechiaratiuni de participare la asigurări cu celu putieniu trei sute de mii flor. v. a.

Sectiunea IV. ramula transportului:

dacă iau la societate parte diece membri admisibili dupa art. 6. alu determinatiuniloru statutare (case negociatoraschi, speditori si asiedieminte de transportu ori comunicatiune).

7.

Consiliulu administrativu.

Membrii comitetului fundatoriu romanu, in conformitate cu dispusetiunile articliloru 26. pana inclusive 32. ale partii generale, in functiunile consiliului administrativu ordinariu cu tote drepturile si obligamiunte atribuite lui in puterea statuteloru. Integritate eventuali se voru face prin conclusulu membriloru aflatori.

Pe timpululu celoru d'antăiu trei ani ai societății este de a patra parte a consilieriloru administrativi (art. 27. d'in partea generală) se face prin sorte.

Pentru cei d'antăiu patru ani ai societății alegerea presiedintelui se face asemene prin consiliulu administrativu.

Pretulu marceloru de presintia ale consilieriloru administrativi (art. 41, partea generală) pentru timpululu pana la primă adunare generală se defige prin conclusulu consiliului administrativu cu privire la estinderea afaceriloru.

8.

Comitetulu pentru revisiunea computelor.

Pentru periodulu de computu pana la cea d'antăia adunare generală comitetulu pentru revisiunea socotelorlu se denumesce totu prin consiliulu administrativu.

Romani'a.

D'in sedintia de la 24 ian. st. v. camerei deputatiloru.

Dupa una discutie mai multu de natura personala, D. Buescu anuncia dlui ministru de resbelu una interpelatiune relativa la generariulu Macedonchy, care, fiindu in pensiune, s'a rechematu, in activitate. -- D. primu ministru declara că jurnalulu consiliului ministriloru referitoru la acosta cestiune se va publica, ca adunarea se cunosca cestiunea. -- D. G. Brateanu desvoltandu interpelatiunea sa privitoria la rechemarea misiunii franceze, dice, că retragerea misiunii franceze nu crede a se fi facutu d'in bunavointia imperatului Francei ci „aceste prolocutiuni de noi.“ -- D. primu ministru declara, că a invitat pe agintele romane de la Parisu a da relatiuni in privinta rechemarii, si dsa a respunsu, că acosta nu este una cestiune de ostilitate, -- acosta a disu-o d. marchis de Lavalette. -- D. Holbanu propune motiunea: „Camer'a regretandu rechemarea misiunii franceze, trece la ordenea d'ilei.“ Camera in unirecu ministeriulu o primesce.

D. Presiedinte alu Consiliulu. Pre câtu guvernulu actualu se falesce pentru succesele care le a avutu in cestiunile internatiunali, pre atâtu nu pote să se felicite pentru succesulu care-lu are in tierra. Dloru, candu barbati de vers'a noastra se insarcineza a luă o mostenire asiē de grea ca cea luata de noi, fiti bine incredintiatu dloru, că acosta n'amu facutu-o ca să ne falim, cum amu spusu-o si in alte ocasiuni, pre foturile nostre de ministri. Credeamu că suntemu chiamati a face unu mare servitiu tiei nostre, a pune unu capetu luptelor nostre interioare, care lupte negresitu -- facundu-se intre frati -- nu facu de câtu să slabesca Romani'a intrega. Vedemu inse cu mare parere de reu că n'amu isbutitu a indeplinī detorinta noastra. Unii au votu si voiescu a ne intrebuintia ca instrumentu de resbunare in contr'a acelei partite de care au avutu dloru să se planga in cursu de duoi ani. O alta partita, dloru, voiescu să simu orbesce supusi la a sa vointi'a. Astu-felu nici o miscare nu potemu face; căci, deca nu este pre deplinu dupa placulu unoru-a său altoru-a, se nascu de indata cestiuni de interpelatiuni, de discutii. De exemplu ati avutu adineora o interpelare carea s'a anunciatu in privirea rechemarii unui vechiu si bunu ostasiu a generalulu Macedonschi.

Acosta interpelare se face fiindu că nu i place Dlu Buescu că n'amu venitu să ceremu voi'a dsale, -- par'că noi amu venitu aci să ceremu voi'a cui-va ca să potemu pune in lucrare greau'a misiune ce ni-amu luatu a supr'a-ni si ca să nu potemu esecută ce va, deca nu place unui-a d'in dvostre. Acosta situatiune devine atâtu mai dificilă, candu sunt opiniuni diametralmente opuse. Dara noi, dloru, amu venitu aci ca să consultamu consciintia noastra. Asiē dara pre căta vreme nu amu potutu face, cu tote sacrificiele nostre, dupa placulu unei-a său altei partite, suntemu amenintiatu si amu prefiratu ce-va mai bunu. Candu vomu veni dara, Domniloru, pre bancele de deputati si vomu fi pre deplinu liberi, vomu aretā un'a d'in causele de capetenia care ne au decisu eri a rogā pe Mari'a Sa Domnitorulu să primesca demisiunea noastra. Nu voimu să simu acei-a cari să aduca o catastrofa, preste tiei'a Romanesca. Amu fostu amenintiatu de acosta catastrofa si amu crediutu mai bine să ne retragemu si să incredintiamu misiunea altoru omeni cari potu impedece acestu reu. Asiē dar', pre căta vreme noi nu potemu primi a jucā rolulu nici de gade nici de sclavi, suntemu nevoiti a ne retrage.

Domniloru, sunt asta-di diece ani, totu in diu'a de 24 ianuariu amu incungiuratu unu reu care amenintia Romani'a. Da, dloru amu incungiuratu acelu reu si ori cine este sinceru trebuie să recunosca că in adeveru amu incungiuratu reulu si de aceea credu că si adi voiu incungiurā reulu lasandu pe

alti barbati mai competinti să conduca afacerile tiei. Vomu aretā Domnitorulu care este opiniunea noastra, si chiaru adi amu convocatu consiliulu ca să pota avisā Inaltimea Sa.

Voci. Se urmānu bugetulu inainte. Bugetulu e alu tiei.

D. Presiedinte. Onor. d. Presiedinte nu voiescu a urmā lucrāile inainte adi?

D. Ministru Presiedinte. Dloru, noi suntemu la ordinile Adunării. V'amu aretat situatiunea, v'amu spusu că adi avemu să depunemu demisiunea noastra in manele Domnitorulu, căci amu crediutu că suntemu mai constitutionali puindu pe Adunare in positiune de a fi lamurita a supr'a situatiunii tiei.

D'in sedintia de la 25 ian. st. n. a camerei deputatiloru.

D. Prim-ministru declara că M. Sa a insistatu pre langa cabinetu să se retraga demisiunea si să face unu nouu apelu la patriotismulu cameraloru. Dsa dar' roga in numele cabinetulu pre adunare a le da unu votu de incredere său de neincredere, a li declarā deca le voru sustienē său nu actele dloru, acte care sunt forte grele.

Chitiu se mira, cum de ministeriulu cere votu de incredere de la camera, candu acelu a i este in posesiune. -- D. primu ministru afirma, că caus'a retragerii ministeriulu este dechiaratiunea dlui Ionu Brateanu, că ministeriulu actualu nu pote contā la majoritatea camerei. -- Dupa una discutie indelungata,

D. I. Bratianu dice: D. Ministru cere votu de incredere, dar' ore pana acum Camer'a n'a avutu incredere? Dsa declara că are incredere in ministeru, dar' si-reserva dreptulu de a nu sprigini actele gresite ale lui, declina ori-ce responsabilitate pentru faptele sale si in fine că nu voiescu caderea ministeriulu, dar' unele fapte sunt vatematoric. Dovada că camer'a are incredere, e că numai d. Carpu s'a pronunciatu contr'a.

D. Prim-Ministru roga pe adunare a confirmā printr'unu votu cele declarate de d. Brateanu. -- Votarea se intempla, 89 pro, 4 contr'a 6 se-abtieniu.

D. Primu ministru multiamesce camerei pentru votulu de incredere ce i a datu, si candu d'in gresiele va face o fapta ilegale, elu este la dispusetiunea camerei si va indreptā gresielele ce ar' comite. (Estr. d. „Rom.“)

Candū impartesimū aceste. camer'a deputatiloru Romani'e este disolvita dejā in urm'a incidentulu viforosu, intrevenu d'in caus'a rechemării generariulu Macedonsky (ponsiunatu de 5 ani) la servitiu activu d'in partea guvernulu, in contr'a legii si a votulu camerei.

Noutati Straine.

GRECIA. Walewsky s'a re'ntorsu la Parisu dar' nu cu respunsulu Greciei. Cabinetulu d'in Atena a dechiaratu ca să alatura dechiaratiunii conferintiei inse -- cu ore-cari conditiuni, cari le va desfasuria in respunsulu său, ce va urmā in scrisu nu preste multu. Conferintia va tienē sedintia in septemana acosta. -- Lavalette a dechiaratu cu tota resolutiunea, că relatiunile bune intre Grecia si Turcia se voru restaurā (?) in scurtu, căci noulu cabinetu Grecescu e condusu de spiritulu pacii. (Numai că dlu ministru Lavalette se pote si insielā in vederile sale.)

„Morning Post“ spune, că pusetiunea regelui George este forte amenentiată, poporulu Atenei este iritatu multu in contr'a lui. -- Procedura cabinetulu Zaimis a atinsu reu aspiratiunile natiunale ale eliniloru. Zaimis va face unu apelu la natiune, dilucidandu situatiunea si consideratiunile, cari l'au indemnatu a se alaturā concluselor conferintiei.

GERMANIA. In sedintia d'in 13 fauru a casei boieriloru (in Berolinu) s'a discutatu a supr'a confiscării bunuriloru esregelui Georgiu (d'in Hannover'a) si a principelui electore de Hessen, Bismark dechiarā că pactulu d'in septemvre 1867 n'a fostu unu contractu privatu ci unu actu de statu, contrasemnatu, n'a fostu actu de pace ci de armistitiu, pe care regele Georgiu nu l'a respectatu. -- Antecesorii lui Georgiu au alungatu pe Stuarti fara a-i desdaună. -- Membrii diferiti ai casei bourbone fure alungati d'in Francea, Spania si Sicillia si n'au capetatū desdaunare, pentru că ei ar' intrebuintia-o spre a compune legiuni pentru a-si recastigā tronurile. -- Noi n'amu intreprinsu resbelu cucertoriu ci defensivu in contr'a unei coalitiuni mari, care tindeā a umili pe Prussia si a intrude a supr'a Germaniei constitutione d'in 1863 si congressulu d'in Francofurtu alu domnitoriloru. Prin anesarea Annoverei n'amu cercatu consciste, ci, asigurarea venitoriulu!

Se dice că Hohenlohe ar' avē misiunea d'a mediu-loci confederarea statelor germane d'in Sudu.

Varietati.

*(Auditi romaniloru!) In gimnasiulu reformatu d'in Orastia studintii romani numai in haine unguresci potu face esamene, altu-cum nu li este ertatū!! Ni vinu in minte tempurile negre candu romanulu i erā opritu a portā camesia si ismene de giolgiu. -- Suntemu informati că tinerimea romana de la acelu gimnasiu este cercata prin totu

feliulu de mediu-locu pentru a trece la religieuna reformata si astu-felu a se deslipi de sinulu cei-a laptatu -- de natiunea romana. Astragemu atiuniunea parintiloru interesati a supr'a impartasiriloru a cestoru-a, cari in acosta epoca de auru a constitutionalismulu magiaru merita tota atiuniunea.

* (Literatura.) Piatia librariloru europeni s'au avututu cu unu opu interesantu, Adolf Laun e autorulu cartii intitulata „Dichter Caractere“ (Caractere de poeti), in care ni se desvelescu cu multa esactitate biografiile caracteristicale ale liriciloru: Chénier (anteluptoriulu romanticismulu francezu), Beranger (creatoriulu chansonelorlu), Burns (liriculu anglesu), Gray Luis de Leon (apostolu liricei natiunale in Spania, unde se incubase italianismulu), Günther (liriculu natiunale alu Germaniei), Bryant (alu Americiei) si Chamisso (care redescapă ir'a natiunala franceza in butulu influintiei germanismulu).

* (Diet'a Croatiei e conchiamata pre 1 martiu a. c.)

* (Statutululu advocatulu in Transilvania.) Dupa cum ni spune „Kol. Közlöny“, in juredictiunile cari sunt supuse tabulei reg. d'in Transilvania, ca alu doilea foru apel, preste totu fungeza 129 de advocati, d'intre acesti-a in comitatulu Clusiuulu 18, in Dabăca 7, in Solnoculu infer. 2, in Alb'a infer. 18, in Alb'a super. 6, in Cetatea de balta 5, in Huniador'a 12, in Turd'a 12, in districtulu Fagarasiulu 5, in Scaunulu Muresiulu 24, in Odorheiu 10, in Trei scaune 10, in scaunulu Cicu 5, era in scaunulu Argesiuulu si in districtulu Nasaudulu neci unulu!

* (Ni se scrie:) Cele ce se impartiescu dupa „P. Napló“ in urulu 9 alu „Federatiunii“ despre miscările electorali d'in Satu-mare, nu sunt alta decâtu mistificare. Alegatorii romani d'in cerculu Carasiulu nu sciu nemica despre conferintia d'in Satu-mare, cu atâtu mai putienu cunoscu programulu dlui A. Buda. Cele impartesite in corespundintia d'in Satu-mare a „Fed.“ sunt adeverate. De almintre credemu, că programulu dlui A. Buda, ce si-lu va face la atare casu, va conveni cu principiile natiunali ale romaniloru satu-mareni. -- Unu romanu satu-mareanu.

* (Pasia Fuadu, marele barbatu de statu alu Turciei moribunde, mori in 12 fauru an. cur. in Nizza. Elu a nascutu in 1814 in Constantinopolea, tatalu-sau Izzet Efendi Kitesgrade ocupā locu intre poetii musulmaniloru, Fuadu ca june inca delectā lumea turcesca cu scrierile sale poetice si scientifiche, apoi s'a facutu medicu, dupa acea diplomatu si ca atare caletori prin tota lumea civilisata. A la-satu dupa sine una avutia mare.

Sciri electrice.

Madridu, 14 fauru. In Galicia s'au ivitu de nou bande socialistice. Guvernatorulu d'in Cuba cere subsidiu.

Parisu, 15 fauru. „Siècle“ publica unu articulu energicu contr'a Prussiei, d'icundu că furia diurnaleloru prusesci trebuie să impla Europ'a cu ne'ncedere. De la Prussia nu se pote asceptā nemica in favorea libertătii, pentru că ea insiela pe Germania dāndu-i numai legi aristocratice. Prussia tiese intrige pretotidene, atâtu in Boemia, câtu si in Muntenegru, Romani'a si Egiptu. Germania merita unu sorte mai favorabila, decâtu carea i croiescu Prussia.

Vien'a, 15 fauru. Prussia a provocatu pre Bavaria a esoperā, ca Wurtemberg'a să intre in federatiunea de sudu su conducerea Bavariei.

Bucuresci, 15 fauru. Dlu de Lavalette a respinsu cererea Romani'e relativa la desfiintarea juredictiunii consularie. In Oltenia domnesce iritatiune.

Mostar, 14 fauru. Principele Nicola se ascepta pre 20 l. c. in Cetinie. Se dice că ar' veni cu d'insulu si unu comandante rusescu.

Constantinopole, 15 fauru. Padiisiahaulur Persiei amenentia cu una invasiune pre teritoriulu turcescu. Port'a ordonēza trupe câtra margiunile imperiulu.

Vien'a, 15 fauru. „Pressa“ de asta-di dice, că Delyannis al-alta-eri a adresatu reprezentantiloru Greciei una cerculare prin care i incunoscintia de spre primirea declaratiunii, si apera politic'a guvernulu.

Berolinu, 15 fauru. Asta-di s'a deschisu camer'a federatiunii de nordu. Cancelariulu federatiunii a prezentatu proieptele de lege. „Staatsanzeiger“ publica legele referitorie la confiscare.

Parisu, 14 fauru. Diurnalele guverniali desfiapropa conduit'a cabinetulu belgicu cu privire la votulu camerei de acolo asupr'a căiloru ferate. Elu dice că respectivulu proieptu de lege ar' fi inspiratu de una temere neescusavera, si e contrariu interesulu lui de desvoltare a relatiuniloru internatiunali.

Proprietariu, redactoru respunditoriu si editoriu:

ALEXANDRU ROMANU.